

Ons kenmerk
StAB/37435/H

Datum
30 maart 2007

Bladnummer
115

9. SAMENVATTING

Bij besluit van 26 juni 2006 heeft de Minister van Economische Zaken ingevolge artikel 39b van de Wet op de Ruimtelijke Ordening het Rijksprojectbesluit "Gaswinning onder de Waddenzee vanaf de locaties Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen" vastgesteld. Voor de uitvoering van het Rijksprojectbesluit zijn door verschillende bestuursorganen in totaal 32 uitvoeringsbesluiten genomen.

Tegen deze besluiten of een deel ervan, is door 7 (groepen van) appellanten beroep aangetekend. De bezwaren hebben betrekking op de gevolgen van de gaswinning op de omgeving. In dit verslag hebben wij het navolgende vastgesteld.

Uitgegaan wordt van een prognose van de **daling** die met de winning gepaard gaat. Daarnaast worden prognoses vastgesteld van **zeespiegelstijging** in het gebied. Ook wordt uitgegaan van snelheid waarin sedimentatie binnen de twee kombergingsgebieden kan plaatsvinden, het **meegroeivermogen** of **natuurgrens** genoemd. Combinatie van deze factoren bepaalt de **gebruiksruimte**.

Aan de hand van metingen van abiotische gegevens en monitoring van biologische gegevens moet vergunninghoudster aantonen dat binnen deze grenzen gewerkt wordt. Bij een overschrijding of bij een reële kans op overschrijding van het vastgestelde meegroeivermogen kan de Minister van EZ, na overleg met andere ministers, de gaswinning beperken of beëindigen (projectbesluit, voorschrift 2.3.4). Het voornoemde proces wordt het **Hand Aan de Kraan**-principe genoemd (hierna ook: HAK). Omdat elke hoeveelheid bodemdaling in de Waddenzee moet worden gevuld met zand, vindt voor de kust van Ameland **zandsuppletie** plaats (7.3.8).

In de jaren tussen het kabinetsbesluit uit 1999 en het kabinetsbesluit uit 2004 is op diverse vakgebieden wetenschappelijk onderzoek naar de effecten van de gaswinning uitgevoerd. De onderzoeksresultaten tot 2004 zijn beschreven in het rapport Bodemdalingsstudie 2004. Tevens is in deze periode een nieuw inzicht ontstaan. Er is onderkend dat natuurgrenzen noodzakelijk zijn en dat de omvang van gaswinning gekoppeld kan worden aan deze grenzen. Gaswinning is dan ook niet onvoorwaardelijk toegestaan (HAK). Na het voor de NAM positieve kabinetsbesluit is er nieuwe onderzoeksinformatie beschikbaar gekomen waarbij modellen zijn verfijnd en de voorspellingen zijn gepreciseerd. Ook de beschikbare monitoringsresultaten van andere winningen in het gebied hebben een belangrijke rol gespeeld bij de vergroting van de voorspelbaarheid (8.1.2).

De bodemdalingen kunnen met een onzekerheid van circa 30% worden voorspeld. Metingen moeten aantonen wat de werkelijke daling en dalingssnelheid is, waarmee de prognoses kunnen worden bijgesteld. De bovengrens van de gebruiksruimte is leidend: deze grens mag niet worden overschreden. Hierbij tellen ook de dalingen mee die optreden bij de winning in Ameland.

De geologie onder Ameland is anders dan die van de zes voorkomens waarvoor thans vergunning is verleend (8.1.3).

Op basis van feitenmateriaal uit het verleden van de Waddenzee zijn er geen aanwijzingen dat er sprake zou zijn van een risico voor niet lineair gedrag van het systeem. In deel 2 van de

Ons kenmerk
StAB/37435/H

Datum
30 maart 2007

Bladnummer
116

Bodemdalingsstudie 2004 is gemotiveerd aangegeven waarom het effectvoorspellingsmodel niet direct kan worden toegepast op het waddensysteem (8.1.4).

Bij het stopzetten van de gaswinning is er direct sprake van het afnemen van de bodemdalingsnelheid. Dit heeft tot gevolg dat door sedimentatie in de kombergingsgebieden de dalingen sneller worden gecompenseerd. Een najleffect van maximaal 1,5 tot 3 jaar voor nazakkingen komt ons niet onrealistisch voor. Het is niet te verwachten dat de gebruiksruimte door het najleffect wordt overschreden, als er rekening wordt gehouden met deze periode. Metingen (van sedimentatie en daling) zullen moeten aantonen of deze prognose daadwerkelijk juist is.

De metingen van bodemdaling worden jaarlijks uitgevoerd en in het eerste jaar maandelijks. Het gebied waarbinnen de metingen worden uitgevoerd en de locatie van de metingen zijn voldoende om de bodemdaling in beeld te brengen.

Het principe Hand aan de Kraan is een middel om de gebruiksruimte niet te laten overschrijden met als primair terugkoppelmechanisme het meten van de bodemdaling (8.1.6.1).

De rol van de (a)biotische monitoring binnen de meet- en regelcyclus is vooral signalerend en aanvullend op de metingen van de bodemdaling. De inbedding van de monitoring binnen het HAK-principe is vastgelegd in de voorschriften onder 3 van de Nbw-vergunningen. Daarin is beoogd om - gelet op het voorzorgbeginsel - de resultaten van de monitoring een volwaardige plaats te geven binnen het sturingsmechanisme van HAK (voorschrift 3.4). De kritiek van appellanten dat met dit voorschrift het voorzorgprincipe niet juist is geïmplementeerd is een juridisch aspect dat hier verder buiten beschouwing blijft.

Het eerste sturende mechanisme is het vergelijken van de daadwerkelijke bodemdaling met de geprognosticeerde bodemdaling. De monitoring van de abiotische factoren sedimentatie/erosie, habitatarealen en informatie over de opbouw van de kombergingsgebieden, is essentieel om in directe samenhang met de bodemdaling te beoordelen. Die monitoringsparameters geven immers informatie over het meegroeivermogen.

Op basis van het monitoringsplan en het inmiddels uitgewerkte monitoringsprogramma hebben wij geen reden om aan te nemen dat de toegepaste ecologische monitoringsonderzoeken ontoereikend zijn om trends te signaleren en de beïnvloedingsgebieden te vergelijken met referentiegebieden. De problematiek schuilt in het vaststellen (van het wetenschappelijk onderbouwde vermoeden) van een causaal verband tussen afwijkende trends ten opzichte van referentiegebieden en de bodemdaling in het beïnvloedingsgebied. Of er sprake is van causaliteit vergt in de meeste gevallen nader (wetenschappelijk) onderzoek, dat naar verwachting niet op korte termijn (na het constateren van de negatieve ontwikkelingen) tot bruikbare resultaten leidt. Bovendien kunnen trends in veel gevallen pas na enige tijd (langere waarnemreeks) worden vastgesteld (8.1.6.2).

Als gevolg van de voorgenomen winningen zal in het binnendijkse gebied extra bodemdaling optreden. De gevolgen voor de waterhuishouding zijn beheersbaar door waterhuishoudkundige maatregelen. Ten tijde van het besluit stond nog niet vast welke maatregelen genomen zullen worden. Voor het Lauwersmeergebied is dit nog niet duidelijk omdat er meerdere functies binnen het gebied zijn (natuur, recreatie, defensie, landbouw) die elk een eigen voorkeur hebben voor het waterbeheer. Doordat de effecten van bodemdaling als gevolg van de

Stichting Advisering Bestuursrechtspraak

voor Milieu en Ruimtelijke Ordening

Ons kenmerk
StAB/37435/H

Datum
30 maart 2007

Bladnummer
117

onderhavige winningen zich uitstrekken over een langere tijd, zal er niet op korte termijn schade als gevolg van vernatting/inundatie hoeven op te treden (8.1.7.3).

Ten aanzien van de veiligheid m.b.t. waterkeringen concluderen wij dat verschilzettingen niet te verwachten zijn. Op grond van de Wet op de Waterkering heeft het ministerie van Verkeer en Waterstaat mogelijkheden om de veiligheid van de waterkering te garanderen (8.17.4).

Verzilting van grondwater en oppervlaktewater in het binnendijkse gebied is een autonoom proces maar de gaswinning kan daar een extra bijdrage aan leveren. Om de gevolgen te beperken zijn maatregelen mogelijk. Naar dit aspect wordt nog onderzoek uitgevoerd (artikel 11 winningsplan) waarna de maatregelen bepaald kunnen worden (8.1.7.5).

Rond Franeker vindt zoutwinning plaats. De bodemdaling vindt onder andere plaats in een kombergingsgebied dat geen relatie heeft tot de kombergingsgebieden Pinkegat of Zoutkamperlaag. Er is daarom geen sprake van cumulatie van effecten (8.1.8).

Er bestaat geen kans op aardbevingen als gevolg van de gaswinning bij de voorkomens Nes en Moddergat en een kans van 10% op een beving bij de overige nieuwe voorkomens. Het KNMI heeft berekend dat de beving niet zwaarder zal zijn dan magnitude 3,9 op de schaal van Richter. Bij de NAM rust de verplichting eventueel optredende schade als gevolg van bevingen te vergoeden (8.1.9).

De instandhoudingsdoelstelling voor het habitatype "bij eb droogvallende slik- en zandplaten" ziet blijkens de passende beoordeling op een evenwichtige verspreiding waarbij de huidige plaatoppervlakte in de Waddenzee niet afneemt. Deze plaatoppervlakte kan evenwel door de natuurlijke dynamiek van het gebied sterk variëren in de tijd door het getij, weersomstandigheden, ontwikkelingen van geulen etcetera. Dit blijkt onder meer uit de historische ontwikkeling van het zeegat. Aan de hand van een modelstudie (Asmita) waarmee volgens het MER de natuurlijke dynamiek van het gebied het dichtst wordt benaderd, zijn de effecten van bodemdaling op het plaatvolume in vergelijking met de natuurlijke dynamiek beperkt. Voor het Pinkegat geldt dat voor de periode tot 2025 het totale plaatvolume niet kleiner zal dan in de periode 2005-2007. Met betrekking tot de Zoutkamperlaag is de afname van het plaatoppervlak dermate klein ten opzichte van de natuurlijke variatie die in het gebied kan optreden dat het effect niet aantoonbaar is. In aanmerking genomen dat het effect op de wadplaten beperkt is en de variatie in stroomsnelheden niet door bodemdaling wordt beïnvloed, zien wij geen reden om te twijfelen aan de conclusie dat de gaswinning geen schadelijke gevolgen heeft voor het voedselaanbod van de verschillende beschermde soorten (8.2.1).

Ten gevolge van de de voorgenomen gaswinningen zal tijdens de reguliere suppletie extra zand gesuppleerd worden. Door de selectie van locaties binnen zandwingebieden in samenhang met de constatering dat de stroomsnelheden niet wezenlijk zullen veranderen is het niet aannemelijk dat de suppleties zullen leiden tot te grof zand of een te hoge slibconcentratie in het wadengebied. De vooroeversuppleties vinden plaats in een gebied dat op grond van de Vogelrichtlijn is aangemerkt als een beschermd gebied in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. De juridische vraag of voor de extra suppleties ten behoeve van de

Stichting Advisering Bestuursrechtspraak

voor Milieu en Ruimtelijke Ordening

Ons kenmerk
StAB/37435/H

Datum
30 maart 2007

Bladnummer
118

onderhavige gaswinning een Nbw-vergunning voor de Noordzeekustzone vereist is, is in dit verslag niet beantwoord. Door aan de verleende Nbw-vergunningen de voorwaarde te verbinden dat spisula-banken ontzien moeten worden, kan voorkomen worden dat het voedselaanbod voor naar schelpdierduikende zee-eenden wordt aangetast. Deze voorwaarde is uitsluitend zinvol als deze ook van toepassing is op de reguliere suppletie. Hoe dit verder ook zij, Rijkswaterstaat heeft aangegeven dat de voorwaarde om spisulabanken te ontzien voor de gehele reguliere suppletie in acht genomen wordt. Voorts lijkt het aannemelijk dat minder frequent gesuppleerd behoeft te worden als uitsluitend ten behoeve van structurele erosie suppleties plaatsvinden waardoor het bodemleven meer tijd krijgt om te herstellen. In dit geval is deze herstelperiode ons inziens minder relevant omdat spisula zich bij voorkeur vestigt buiten de zone waar brekende golven voorkomen.

Het eiland Schiermonnikoog maakt in eerste instantie deel uit van het aandachtsgebied, waarvoor de gevolgen van de beoogde gaswinning zullen worden onderzocht. Echter op grond van de bodemdalingsstudies worden uitsluitend in de kombergingsgebieden effecten waarden verwacht. Uit de prognoses blijkt dat op de wadplaat het Rif (aan de zuidwestzijde van het eiland), een maximale bodemdaling van 2 cm wordt verwacht. De verwachte bodemdaling ter plaatse is gerelateerd aan de dynamiek van de Waddenzee en aan effecten van de afsluiting van de Lauwerszee. Daarbij is geconcludeerd dat de verwachte bodemdaling op het Rif te verwaarlozen is ten opzichte van de bestaande dynamiek. Derhalve is er geen behoefte geweest de effecten van de gaswinning op het eiland nader in kaart te brengen. De effecten op de plaat het Rif zijn meegewogen in de effecten op de kombergingsgebieden.